

Nr 37.

Av herrar **Jonsson** i Skedsbygd och **Andersson** i i Södergård, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 3, med förslag till förordning om allmän omsättningskatt.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 3 med förslag till allmän omsättningskatt anför departementschefen under rubriken »Statsutgifternas finansiering» bland annat följande:

»En upplåning, som icke motsvaras av verkligt sparande utan finansieras genom kreditutgivning, måste anses ha en verkan i prisstegrande riktning, som kräver oavlätlig uppmärksamhet. Skatter och lån av verkliga inkomster utgöra ett värn mot inflationen, men om de å ena sidan minska tillgången på kapital för den civila produktionen och å den andra pressa ned de mindre bemedlades levnadsstandard, är det tydligt, att de ge upphov till problem både av produktionspolitisk och socialpolitisk innebörd».

Efter att i grova drag ha redogjort för det statsfinansiella läget, av vilken redogörelse framgår att i innevarande budgetårs stat en brist beräknas uppstå på omkring 1,200 à 1,300 miljoner kronor, och att de sammanlagda utgifterna under budgetåret beräknas uppgå till omkring 3,000 miljoner kronor, kommer departementschefen in på frågan om möjligheterna att genom besparingar nedbringa utgifterna.

Men »svaret blir att de begränsningar, som äro ekonomiskt och politiskt möjliga, icke äro av en sådan storleksordning, att de kunna i praktiken medföra någon ändring i den statsfinansiella problemställningen.

Vad den militära beredskapen och överhuvud taget de av krigsläget framkallade åtgärderna beträffar, är ramen på grund av växlingar i det utrikespolitiska läget överhuvud taget så obestämt, att besparingar på vissa punkter eller vissa tider icke kunna inkasseras i form av minskade slutsummor för ett helt budgetår eller någon ännu längre tidsperiod. Frågan om inskränkningar i statens civila förvaltningsapparat har oförminskad aktualitet men är till sin ekonomiska betydelse så begränsad, att den här kan lämnas ur räkningen. Detsamma torde man våga säga om de besparingar, som på skolväsendets och den vetenskapliga forskningens områden skulle kunna vinna allmänt gillande. Vad som här kan inbesparas genom indragningar och effektivisering på det ena hållet, kommer säkerligen att uppvägas av motiverade utvidgningar på ett annat».

Ett motsvarande resonemang från den enskilde näringsidkaren eller företagarens sida skulle medföra de mest fruktansvärda konsekvenser, eller med andra ord vara detsamma som att med öppna ögon gå undergången till mötes.

Även om icke fullständig jämförelse kan dragas mellan statens och det enskilda näringslivets funktioner, måste i det långa loppet följderna av en penningpolitik där mera kapital förbrukas än vad som inflyter bli katastrofal. Det synes därför som om möjligheterna att genom besparingar nedbringa statens utgifter i nuvarande situation bort mera ingående undersökas. I varje fall borde icke politiska hinder härför förefinnas, ty i nuvarande ekonomiska läge måste även de politiska skötebarnen finna sig i en begränsning av den samhälleliga välviljan.

Genom den nu föreslagna skatten komma de ekonomiskt sämst ställda samhällsmedlemmarna att drabbas oproportionerligt hårt. En mindre inkomsttagare förbrukar i regel hela eller så gott som hela sin inkomst för inköp av för livets uppehälle nödvändiga förnödenheter. Mat, kläder och skodon representera de största utgiftsposterna för t. ex. en familjeförsörjare med flera barn att draga försorg om. Ja, man kan säga att praktiskt taget hela hans inkomst i de flesta fall går till detta ändamål, under det att en ensamstående person eller familj med större inkomster endast förbrukar en mindre del av inkomsten för detta ändamål.

Den mindre inkomsttagaren drabbas således i långt högre grad av skatter av denna typ än den större. Med den inkomstfördelning som är rådande i vårt land kommer genomförandet av den föreslagna skatten att medföra, att familjeförsörjare med låg inkomst och stor familj får sina svårigheter att försörja familjen ytterligare utökade, under det att den större inkomsttagaren eller den som har en mindre familj att draga försorg om, knappast behöver vidkännas någon inskränkning i sin livsföring beträffande nödvändighetsvaror.

Den troliga följderna av skattens verkningar blir ökade krav på kommunalt bistånd till de sämst ställda. Staten tar med den ena handen för att samhället i form av kommunerna få träda hjälpsamt emellan och ersätta vad samma samhälle i form av staten tagit ut. Följderna måste bli, att de redan hårt skatte-tyngda landsbygdskommunerna få sina skattebördor ytterligare utökade.

Genom utökade skattefria avdrag har man de senaste åren sökt bereda mindre inkomsttagare och familjeförsörjare skattelättnader. Ett genomförande av den nu föreslagna omsättningsskatten kommer att verka i motsatt riktning. Bördorna hade rättvisare fördelats därest man återfört de skattefria avdragen vid taxeringen till statlig inkomst och förmögenhetsskatt till vad de förut varit. Härigenom skulle avsevärda belopp tillförts statskassan. Besparingar borde även kunnat uppnås genom en stark beskärning av utgifterna.

Det är nödvändigt, att hänsynslöst i förhållande till förut fattade politiska bedömanden låta Geddesyxan gå fram över vissa anslagsposter. En noggrann kontroll över exempelvis de stora anslagen för militära ändamål borde kunna ge avsevärda summor i besparingar. En kraftig beskattning av alla dubbel-tjänster är under nuvarande förhållanden motiverad. Härigenom få även dessa vidkännas sin andel av tidslägets svårigheter och en rättvisare fördelning av de därav följande börderna uppnåtts.

Frågan om familjegraderade tjänstemannalöner borde i detta sammanhang upptagas till prövning. Ett genomförande av ett efter familjestorlek avpassat löneläge skulle säkerligen inte bara medverka till ökad familjebildning utan även ge ganska stora belopp i besparingar.

Genom vidtagande av sådana åtgärder hade säkerligen så stort belopp influtit, att ur finansiell synpunkt ett uttagande av omsättningsskatten till fullt uppvägs och en rättvisare fördelning av de gemensamma bördorna åstadkommits.

Därtill kommer att ett försvagande av de bredaste folklagrens köpkraft till sist kommer att drabba näringslivet på ett sätt som departementschefen förutser kan komma att erfordra statens hjälp att övervinna. Staten tvingas återigen att taga med ena handen, i detta fall i särskilt hög grad från de mindre ekonomiskt bärkraftiga, för att ge ut med den andra.

Om emellertid det statsfinansiella läget nu är sådant, att det är oundgängligen nödvändigt att genomföra den föreslagna omsättningsskatten, synes det emellertid ofrånkomligt att från utgivande av sådan skatt undantaga de sämst ställda grupperna i samhället. Inte minst ur landsbygdskommunernas synpunkt och med hänsyn till dessas i regel hårt ansträngda ekonomi, synes det skäligt att icke på dessa övervältra en större börda än som är nödvändigt genom att utöka den grupp av medborgare, som behöva anlita kommunens hjälp.

De uppenbara sociala skadeverkningarna av den föreslagna omsättningsskatten ha ovan berörts. Skulle emellertid riksdagens majoritet likväl anse sig böra medverka till införande av en skatt i enlighet med de i propositionen föreslagna grunderna, förefaller det uppenbart, att verksamma åtgärder böra vidtagas för att i möjlig omfattning minska dessa skadeverkningar. En möjlighet härvid är, att i sådana fall, där en beskattning av den art det här gäller alldeles särskilt synes böra undvikas, restitution av sådana skattemedel i någon form beredes. Därvid böra givetvis familjeförsörjare i svag ekonomisk ställning, sjuka personer med på grund härav försvagade utkomstmöjligheter samt åldringar i små omständigheter och folkpensionärer komma ifråga. I propositionen har föreslagits att skatten skall vara dold, d. v. s. inför den köpande allmänheten icke särskilt angivas utan ingå i varans pris. Anledning föreligger icke att här upprepa de skäl som tala för att skatten skall bli öppen och eventuellt angivas genom användande av utav staten tillhandahållen skattestämpel som åsättes inköpsnota eller dylikt, då särskilda yrkanden i denna riktning torde föreligga. Ett sådant förfaringssätt skulle emellertid otvivelaktigt underlätta ett restitutionsförfarande.

Om nämligen på grundval av genom lämpliga kommunala organ en med hänsyn till omständigheterna avpassad restitution av omsättningsskatten, exempelvis vid inköp av skattepliktiga varor intill visst belopp medgäves, kunde kontrollen av de verkställda inköpen i samband med återbetalandet av erlagd skatt underlättas.

Närmare bestämmelser angående förfaringssättet härvid torde kunna ut-

formas inom utskottet vid dess behandling av propositionen och de i samband härmed väckta motionerna.

På grund av vad som sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid bifall till proposition nr 3 angående omsättningsskatt måtte besluta att sjuka och åldringar samt barnrika familjer i små omständigheter och folkpensionärer måtte på sätt i motionen säges beredas skälig skatterestitution.

Stockholm den 1 november 1940.

Arvid Jonsson
i Skedsbygd.

Gust. E. Andersson.

Nr 38.

Av herrar **Eriksson** i Frägsta och **Liedberg**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 3, med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt.*

(Lika lydande med motion i Första kammaren nr 22.)

Stockholm den 2 november 1940.

Jonas Eriksson,
Frägsta.

Gösta Liedberg.
